

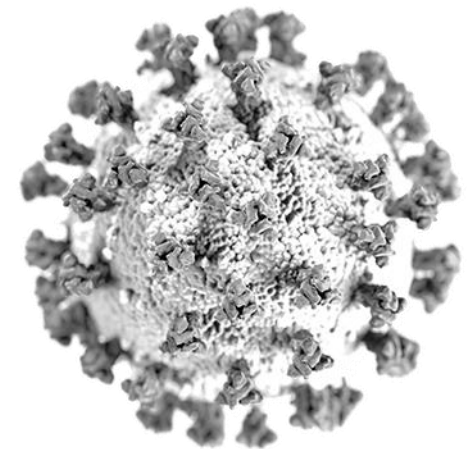
COVID-19 infektiioon sairastuneen henkilön kontaktien kartoitus ja riskinarvio

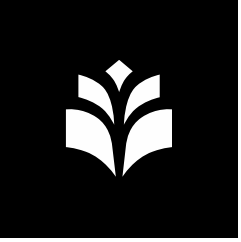
- THL:n ohjeistus

Pekka Nuorti

Epidemiologian professori

28.5.2020

Tartuntaketjujen jäljityksen neljä vaihetta pähkinänkuoressa

1. Yhteydenotto ensitapaukseen (indeksitapaukseen)

- laboratorion ilmoitus positiivisesta koronavirusnäytteestä, eristyspäätös

2. Haastattelu

- koronavirustartunnalle mahdollisesti altistuneiden henkilöiden (ensitapauksen kontaktien) kartoitus ja luokittelu

3. Tartuntojen jäljitys

- lähikontaktit tavoitetaan, haastatellaan ja asetetaan karanteeniin

4. Seuranta

- Oireiden seuranta ja eristyksen/karanteenin toteutumisen monitorointi

Kontaktien kartoituksen tavoitteet

- Kontaktien kartoituksen tavoitteena on tunnistaa tartunnalle altistuneet henkilöt mahdollisimman varhain
- Alueen epidemiologisesta tilanteesta ja voimavaroista riippuen kaikki kontaktit tunnistetaan ja listataan
- Kontaktit luokitellaan lähikontakteihin ja muihin kontakteihin
- Lähikontaktien tartuntariski on suurempi kuin muilla kontakteilla

Milloin COVID-19 tapaus on tartuttava?

- COVID-19-infektion itämisajan mediaani on noin 5 päivää ja vaihteluväli 1-14 päivää.
- COVID-19-tapaus on tartuttava 1-2 päivää ennen oireiden alkua.
- Lievissä infektioissa viruseritys kestää pisimmillään reilun viikon.
- Vakavissa sairaalahoitoa vaativissa infektioissa viruseritys jatkuu pidempään ja on suurimmillaan 11. päivänä.

Altistumisen määritelmä - oireinen COVID-19 tapaus

- COVID-19-tapaukselle altistuneiksi määritellään henkilöt, jotka ovat olleet kontaktissa COVID-19-tapauksen kanssa tapauksen *oireiden alkua edeltäneen* 24 tunnin aikana sekä 14 päivää tapauksen oireiden alun jälkeen

Altistumisen määritelmä - *oireeton* COVID-19 tapaus

- Jos COVID-19-tapaus on *oireeton*, altistuneiksi määritellään henkilöt, jotka ovat olleet kontaktissa COVID-19-tapauksen kanssa 48 tuntia *ennen näytteenottoa* (altistuneet kartoitetaan kahden päivän ajalta ennen näytteenottoa) sekä 14 päivää näytteenoton jälkeen

Lähikontaktin määritelmät

- Yli 15 minuuttia kestävä kohtaaminen kasvotusten alle 2 metrin etäisyydellä
- Fyysinen kontakti
- Suojautumaton kontakti COVID-19-tapauksen eritteisiin esimerkiksi ysköksiin
- Oleskelu suljetussa tilassa yli 15 minuuttia, esimerkiksi sama talous, luokkahuone, työ-, kokous- tai -odotustila (suuressa tilassa rajausta lähellä oleskelleisiin)
- Lentokoneessa matkustaminen kahden rivin etäisyydellä COVID-19-tapauksesta
- COVID-19-tapausta ilman asianmukaista suojautumista (kirurginen suunänsuojus, FFP2 tai FFP3 hengityksensuojain tai kasvot peittävä visiiri) hoitanut henkilökunta ja COVID-19-näytteitä käsitellyt laboratoriohenkilökunta
 - Katso kohta "Kontaktit sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä"

Muut kontaktit (pieni altistumisriski)

- Alle 15 minuuttia kestävä kohtaaminen COVID-19 tapauksen kanssa kasvojen alle 2 metrin etäisyydellä
- Oleskelu suljetussa tilassa COVID-19 tapauksen kanssa alle 15 minuuttia, esimerkiksi matkustaminen bussissa tai junassa
- COVID-19-tapausta asianmukaisesti suojautuneena hoitanut henkilökunta ja COVID-19-näytteitä käsitellyt laboratoriohenkilökunta
 - katso kohta "Kontaktit sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä"

Yhteydenotto lähikontakteihin

- Lähikontakteihin otetaan yhteyttä ja heille kerrotaan mahdollisesta tartunnasta sekä annetaan ohjeet hoitoon hakeutumisesta jos oireita
- Kerrotaan karanteenin tarkoitus: Kontaktien rajoittaminen tai välttäminen muihin ihmisiin, jotta estetään tarttuvan taudin leviäminen
- Lähikontakteja neuvotaan välttämään sosiaalisia kontakteja ja matkustamista sekä seuraamaan oireiden kehittymistä 14 vuorokauden ajan viimeisen altistumisen jälkeen
- Perhealtistuksissa ajanjakson pituus on 21 vuorokautta (3 viikkoa) alkaen COVID-19 tapauksen oireiden alusta tai oireettoman kohdalla näytteenottopäivästä.

Esimerkki: karanteeniajan laskeminen lähikontaktille

- Soitat COVID-19 tapauksen lähikontaktille 10.6.
- Selviää, että heidän viimeinen tapaamisensa oli 7.6.
- Mikä on lähikontaktin karanteenijakso?
- 14 vrk viimeisimmästä altistuksesta eli
- 7.6. + 14 vrk = 21.6. (päivän loppuun)

KESÄKUU 2020

MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10 	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Esimerkki: karanteeniajan laskeminen perhealtistuksessa

- Soitat 8.6. henkilölle, jonka perheenjäsenellä on todettu COVID-19 -infektio.
- Selviää, että perheenjäsenen oireet alkoivat 3.6 ja hän sai COVID-19 -diagnoosin 6.6.
- Mikä on altistuneen perheenjäsenen karanteenijakso?
- 21 vrk COVID-19 tapauksen oireiden alkamisesta eli
- $3.6 + 21 \text{ vrk} = 24.6$ asti (päivän loppuun)

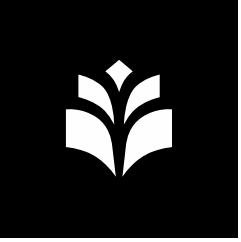
KESÄKUU 2020

MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
1	2	3	4	5	6	7
 8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Kotikaranteeniohje COVID-19 tapaukselle altistuneelle lähikontaktille

- **Kodista et voi poistua ilman terveystieteiden lupaa**
- Ulkoilu yksin tai samassa asunnossa asuvan kanssa on sallittua, mutta ulkoilun aikana tulee välttää lähikontakteja muiden kanssa
- Karanteenin aikana kotiin ei saa tulla vierailijoita
- Hoida yhteydenotot sukulaisiin, ystäviin, työpaikalle tai kouluun puhelimitse tai esim. sähköpostin välityksellä
- *Mikäli karanteeniin määrätty on oireeton, hänen perheenjäsenensä ja lähikontaktinsa saavat liikkua vapaasti*
 - Eivät ole karanteenissa, koska eivät ole altistuneet koronavirukseen sairastuneelle.
 - Jos karanteenissa oleva sairastuu, perheenjäsenet ja lähikontaktit karanteeniin
- Noudata karanteenin aikana hyvää käsi- ja yskimishygieniaa

Ohje käsi- ja yskimishygieniasta kotikaranteeniin

- **Käsihygienia**
 - Pese käsiä usein, etenkin ennen ruokailua ja WC:ssä käynnin jälkeen.
 - Pese kädet saippualla ja vedellä tai käytä käsidesinfektioainetta.
 - Käytä talouspaperia käsien kuivaamiseen
- **Yskimishygienia**
 - Älä yski päin toista henkilöä
 - Yski, aivasta ja niistä aina tiiviisti kertakäyttöiseen nenäliinaan.
 - Ellei sinulla ole nenäliinaa tai et ehdi ottaa sitä esille, yski tai aivasta puserosi hihan yläosaan, älä yski käsiin.
 - Laita nenäliina heti jätteastiaan, älä laita nenäliinaa esim. taskuusi.
 - Yskimisen jälkeen, pese heti kätesi vedellä ja saippualla tai desinfektioaineella.

Yhteydenotto muihin kontakteihin

- Jos muut kontaktit ovat tavoitettavissa, heitä informoidaan mahdollisesta altistumisesta ja hoitoon hakeutumisesta tarvittaessa
- Tätä ei tehdä, jos COVID-19-tapaus on ollut oireeton,
- ainoastaan positiivinen PCR-testi

TOIMENPITEET ALTISTUMISEN JÄLKEEN

Noudata näitä ohjeita 14 vuorokauden aikana:

ALTISTUNUT

LÄHIKONTAKTI

Kotikaranteeni 14 vrk.
Jos tämä ei ole mahdollista, vältetään matkustamista ja sosiaalisia kontakteja ja pidetään fyysistä etäisyyttä.

Päivittäinen itsearvio COVID-19-infektioon sopivista oireista (kuume/lämmön nousu/ yskä, väsyneisyys, hengitysvaikeus, vatsaoireet ym.)

Jos oireita kehittyi, vapaaehtoinen kotieristys ja tarvittaessa yhteydenotto terveyskeskukseen, ensisijaisesti puhelimitse. Noudata viranomaisten ohjeita.

Päivittäinen lämmönmittaus ilman kuumelääkitystä

Pysy tavoitettavissa

Hyvän käsi- ja yskimishygienian noudattaminen

MUU KONTAKTI

Päivittäinen itsearvio COVID-19-infektioon sopivista oireista (kuume/lämmön nousu/ yskä, väsyneisyys, hengitysvaikeus, vatsaoireet ym.)

Jos oireita kehittyi, vapaaehtoinen kotieristys ja tarvittaessa yhteydenotto terveyskeskukseen, ensisijaisesti puhelimitse. Noudata viranomaisten ohjeita.

Päivittäinen lämmönmittaus ilman kuumelääkitystä

Pysy tavoitettavissa

Hyvän käsi- ja yskimishygienian noudattaminen

TERVEYDENHUOLLON TOIMIJAT

LÄHIKONTAKTI

Aktiivinen seuranta (esim. päivittäin puhelu/sähköposti/tekstiviesti)

Kun kontaktit jäljitetty: oireisten kontaktien testaus mahdollisimman nopeasti

Harkitse oireettomienkin altistuneiden testaamista töihinpaluuarviota varten. (ihanteellinen toimintatapa ei määritelty)

Jos kehittyi COVID-19-infektioon sopivia oireita: TESTAA

Jos testi on **NEGATIIVINEN**, jatka seuranta 14 vrk ajan viimeisestä altistumisesta

Jos testi on **POSITIIVINEN** kontaktista tulee tapaus; ilmoita tuloksesta ja aloita jäljitystoimet

MUU KONTAKTI

Jos ei oireita: ei tarvetta erityisille toimenpiteille

Jos kehittyi COVID-19-infektioon sopivia oireita: TESTAA

Jos testi on **NEGATIIVINEN**, jatka seuranta 14 vrk ajan viimeisestä altistumisesta

Jos testi on **POSITIIVINEN**, kontaktista tulee tapaus; ilmoita tuloksesta ja aloita jäljitystoimet

COVID-19-TAPAUS TAI -EPÄILY

1. **TAPAUKSEN ERISTYS JA HOITO**

JÄ

2. **ALTISTUNEIDEN KARTOITUS**
tapauksen oireiden alkua edeltäneen 24 t aikana ja 14 vrk jälkeen*

* Kts. myös toimenpideohjeesta mm. oireettoman tapauksen käsittely.

MINKÄLAINEN ALTISTUS?

JOKIN SEURAAVISTA:

>15 min kasvotusten <2 m etäisyys
Fyysinen kontakti
Suljetussa tilassa >15 min esim. koti, luokkahuone, työ-, kokous- tai odotustila
Lentokoneessa kahden istumapaikan etäisyydellä**
Suojautumaton hoito- tai laboratorio- kontakti todettuun tapaukseen tai tämän eritteisiin / näytteisiin***

JOKIN SEURAAVISTA:

<15 min kasvotusten <2 m etäisyys
Suljetussa tilassa <15 min esim. bussi tai juna
Asianmukaisesti suojautuneena hoito- tai laboratoriokontakti todettuun tapaukseen tai tämän eritteisiin / näytteisiin***

** Lentoajlityksiä varten ilmoita THL:ään tapauksen nimi, matkustuspvm, lennon ja paikan numero.

*** Kts. toimenpideohjeen kohta: "Kontaktit sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä."

LÄHIKONTAKTI:

14 VRK:N KARANTEENI altistuksen jälkeen:

Vältettävä sosiaalisia kontakteja ja matkustamista
Seurattava oireiden kehittymistä

MUU KONTAKTI:

JOS TAVOITETTAVISSA:

Informoidaan mahdollisesta altistumisesta ja hoitoon hakeutumisesta

ONKO KONTAKTILLA COVID-19 INFEKTIOON SOPIVIA OIREITA?

KYLLÄ

Ohjataan näytteenottoon ja edetään testituloksen mukaan

EI

Aktiivinen tai omatoiminen seuranta jatkuu kunnes altistuksesta on 14 vrk

POS

NEG

thl

LIITE. Karanteenitoimenpiteiden perusteet tartuntatautilaissa

Toimenpiteiden perusteet Tartuntatautilaissa

- **3 luku** Sairastuneiden ja sairastuneeksi perustellusti epäiltyjen tunnistaminen ja tartunnan jäljitys
 - 22 § määrittelee sairastuneen velvollisuudet, johon haastattelu perustuu
 - 23 § määrittelee kunnan ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden velvollisuudet
 - 20 §, 21 § ja 24 § määrittelevät tiedonsaantioikeudet salassapitosäännösten estämättä mm. sairaanhoitopiirin ja kunnan tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden välillä
- **6 luku** Tartunnan leviämistä rajoittavia toimenpiteitä
 - 60 § ja 63 § määrittelevät karanteeni- ja eristämispäätökset

Karanteeni

- Kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tartuntatautilain (1227/2016) perusteella määrätä *lähikontaktin* karanteeniin, jos tämän terveydentilan aktiivinen seuranta ei onnistu luotettavasti muilla toimenpiteillä.
- Karanteeniin asetetulle henkilölle, joka joutuu olemaan pois työstä, tulee kertoa, että tällä on oikeus saada tartuntatautilain mukaista tartuntatautipäivärahaa korvaamaan ansionmenetystä.
- Kotikaranteenin järjestämisessä otetaan huomioon riskiryhmät eli yli 70-vuotiaat ja henkilöt, joilla on perussairauksia.

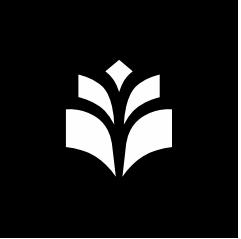
60§ Tartuntatautilaki - Karanteeni

- Jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää, virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri **voi päättää henkilön karanteenista enintään yhden kuukauden ajaksi.**
- Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka on todettu tai perustellusti epäilty **altistuneen** yleisvaaralliselle tartuntataudille.
- Virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen karanteenista myös 1 momentissa tarkoitetun **henkilön tahdosta riippumatta.**

60§ Tartuntatautilaki - Karanteeni

- Henkilölle, joka on todettu COVID-19 infektio, **tulee kertoa tartuntatautilain mukaisesta tartuntatautipäivärahasta.**
- Lain 82§:n mukaan henkilöllä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, **eristettäväksi tai karanteeniin**, on oikeus saada **ansionmenetyksen korvaamiseksi** tartuntatautipäivärahaa siten kuin sairausvakuutuslaissa ([1224/2004](#)) säädetään.
- Sama oikeus on alle 16-vuotiaan lapsen huoltajalla, jos alle 16-vuotias lapsi on edellä mainitusta syystä määrätty pidettäväksi kotona ja huoltaja tämän vuoksi on estynyt tekemästä työtään.

Tämä teos on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

- Tämä luentomateriaali on tehty toukokuussa 2020. Luentojen sisällöt perustuvat senhetkiseen tietoon. Tarkista ajankohtainen tieto www.thl.fi